

Vánoční dárek pro zemědělskou lobby - ministr Výborný chce změnit dohodnuté a několikrát odložené podmínky ochrany půdy proti erozi.

19.12.2024 - | Hnutí DUHA

Ministerstvo zemědělství nečekaně a těsně před vánočním obdobím předložilo návrh na zásadní předělání dohodnutého nástroje na ochranu půdy před vodní erozí v rámci dotací ze Společné zemědělské politiky (SZP).

Letos byl přitom zaznamenán rekordní počet erozních událostí. Účinnější podmínky měly po opakovaném odložení platit od července 2025. [1] Nový návrh by mohl místo původního významného zlepšení znamenat naopak zhoršení ochrany půdy oproti současnému stavu. Detailní podmínky návrhu nejsou zatím známy, ale pro ekologické organizace jsou způsob zveřejnění i předpokládatelné dopady návrhu nepřijatelné.

čtvrtek 19. prosince 2024

Dle nového návrhu by na většině ploch (tzv. plochy mírně erozně ohrožené s vyšším i s nižším rizikem, MEO 1 a MEO 2) byla protierozní ochrana pro zemědělce pouze dobrovolná. Povinná by byla pouze na 4 % orné půdy (tzv. plochy silně erozně ohrožené, SEO), což je zhoršení i oproti současné podobě ochrany.

Případné sankce by na většině ploch vycházely z monitoringu eroze - pokud by byla eroze zaznamenána, byla by sankciována. V rámci monitoringu se však dle údajů Výzkumného ústavu monitoringu a ochrany půdy daří zaznamenávat jen jednotky procent skutečné eroze a selhává na něm např. i účinnost tzv. protierozní vyhlášky.

Měnící se klimatické podmínky představují pro půdu stále větší riziko. V aplikaci Monitoring eroze byl letos zaznamenán rekordní počet s více než 500 erozních událostí. [2] Nová pravidla ochrany půdy proti vodní erozi v rámci tzv. DZES 5 byla opakovaně odložena, z 1. ledna 2024 až na podzim 2025. Účinnější podmínky byly projednávány dva roky v odborné skupině, schválené již minulý rok Monitorovacím výborem SZP, vládou i Evropskou komisí a ministrem Výborným dlouhodobě prezentované jako konečné. Cílem bylo významně zlepšit nedostatečnou ochranu půdy. V pracovní skupině seděli mimo jiné zástupci všech zemědělských organizací. Systém byl navržen jako široká paleta půdoochranných technologií (dle požadavků zemědělců [3]), ze kterých si zemědělci mohou vybrat a naplnit tak požadované podmínky. Již rok k němu existuje podrobná metodika.

Povinné používání půdoochranných technologií by se na plochách MEO 1 nevyžadovalo dokonce ani u nejvíce rizikové kukuřice, jejíž pěstování je příčinou více než 40 % erozních událostí (nyní vyžadováno je). [4] Ozimé obiloviny (např. ozimá pšenice) by podle nového návrhu byly ze systému preventivní ochrany zcela vyňaty, ačkoliv je na nich zaznamenáno okolo 10 % erozních událostí. [4]

Názor ministerstva životního prostředí na daném jednání nezazněl. Po nedávném zrušení požadavku na plochy pro přírodu [5] by šlo o další zásadní oslabení ekologických ambicí této vlády. **Ekologické organizace žádají, aby ministerstvo zemědělství návrh stáhlo, nebo předložilo k odborné**

diskuzi detailní podobu navrhovaných změn a důvody, které je k tak radikálním změnám vedou.

Návrh by musela také znovu schválit Evropská komise ve formálním procesu modifikace Strategického plánu Společné zemědělské politiky, což je základní dokument, který definuje podmínky zemědělských dotací. Současně by bylo také nutné novelizovat příslušnou legislativu, vytvořit nové metodiky, odladit nově vzniklé problémy, a to vše do července 2025. Ministr Výborný by tím tak vytvořil pro zemědělce další období nejistoty se zcela nejistým výsledkem.

Martin Rexa, koordinátor zemědělské kampaně Tohle Žeru Hnutí DUHA, říká: „Návrh na poslední chvíli radikálně změnit dohodnuté podmínky protierozní ochrany nás skutečně šokoval. Rok a půl dlouhé odkládání platnosti podmínek bylo ministrem Výborným obhajováno právě jako období pro dostatečnou přípravu zemědělců na účinnější systém. Novými podmínkami hájil také seškrtování jiných ekologických opatření. Najednou se objevila snaha většinu systému rozvolnit, a to dokonce pod úroveň současného systému. Tato salámová metoda je za nás nepřijatelná.“

Alžběta Procházková, zemědělská expertka WWF Česko, říká: „MZe zcela bez ohledu na dva roky odborného konsenzuálního vyjednávání podmínek DZES 5 otočilo kormidlo a vyrazilo úplně jiným směrem s podezřele sebejistým tvrzením, že právě toto je ten jediný správný směr. Co se muselo stát, že bez vědomí mnoha zásadních aktérů se dohodnutý systém najednou stal jen papírem, který si zaslouží hodit do koše? A to aniž by se kdokoli obtěžoval vysvětlit, z jakého důvodu dochází k naprosté změně zvoleného konceptu řešení a jak přesně má řešení vlastně vypadat.“

Václav Zámečník, zemědělský specialista České společnosti ornitologické, říká: „Zájem na minimalizaci eroze je celospolečenský - ztráta ornice se negativně promítá do zemědělského hospodaření, přispívá k poklesu biodiverzity půdních organismů a na ně navázaných dalších živočichů. V extrémních případech navíc způsobuje ekonomické škody na soukromém i obecním majetku. Jakákoli debata o takto zásadní změně podmínek by proto měla probíhat v součinnosti všech dotčených organizací a ne za zavřenými dveřmi ministerstva zemědělství.“

Kontakty:

Martin Rexa, koordinátor zemědělské kampaně Hnutí DUHA,
tel.: 775 894 642, e-mail: martin.rexa@hnutiduha.cz

Alžběta Procházková, zemědělská expertka WWF v Česku,
tel.: 775 147 742, e-mail: aprochazkova@wwfcee.org

Václav Zámečník, zemědělský specialista České společnosti ornitologické,
tel.: 776 368 360, e-mail: zamecnik@birdlife.cz

Eva Pernicová, tisková mluvčí Hnutí DUHA,
tel.: 734 770 020, e-mail: eva.pernicova@hnutiduha.cz

Poznámky:

[1]
<https://hnutiduha.cz/aktualne/ministr-vyborny-chce-odlozit-potrebnou-ochranu-pudy-proti-erozi-o-dal-si-rok-hrozi-dalsi>

[2] <https://me.vumop.cz/app/> Panel “Úvod do aplikace”.

[3]

<https://www.asz.cz/clanek/13659/asz-cr-podporuje-rozumne-pokracovani-v-protieroznich-opatrenich/>
ASZ: *"Složitě vyjednaný kompromis zcela jistě není ideální, ale obsahuje dohodnuté klíčové úpravy navržené všemi zástupci zemědělců a nabízí potřebné variantní řešení všem skupinám hospodařících subjektů."*

[4] https://me.vumop.cz/docs/ZZ_monitoring_2023.pdf Str. 18

[5]

<https://hnutiduha.cz/aktualne/zemedelci-nebudou-muset-z-dotaci-vytvaret-zadne-plochy-pro-prirodu-r-ekordni-erozi-stale>

<https://hnutiduha.cz/aktualne/vanocni-darek-pro-zemedelskou-lobby-ministr-vyborny-chce-zmenit-do-hodnute-nekolikrat>